

Календик

издање
шумадијске
епархије

Нови живот
 који је засјао из гроба
 скоро пре две хиљаде
 година, дат је свима
 онима који верују у
 Христа. Сваки од нас је
 примио дар новог
 живота и силу да
 може да га прихвати и
 по њему живи. То је
 дар који из корена
 мења однос
 према свему
 у свету, укључујући и
 однос према смрти!
 Јер Христос је својом
 смрћу изменио саму
 природу смрти — учинио
 је проласком
 у Божије царство! Стога
 ми светкујемо умртвљење
 смрти, почетак другог —
 вечног живота.

Христос нам је рекао:
Пре свега
 тражите Царство Божије
 и његову праведност!
 А ми смо толико утонули
 у свакидашњицу да ово
 заборављамо, а пошто
 заборављамо — грешимо.
 Тиме нам живот постаје
 онај стари, сићушан,
 таман и потпуно
 беззначајан — беззначајан
 пут према беззначајном
 циљу. Успевамо да
 заборавимо чак и на смрт
 и тада, одједном, усред
 нашег „уживања у животу”
 она долази — неизбежна,
 бесмислена!

**Престали смо да свој
живот доводимо у везу са
ним новим
жivotом, који нам
је Христос открио и дао
— живимо тако као да Он
и није никада долазио!
То је онај прави грех —
грех свих грехова —
трагедија нашег
„хришћанства” само по
имену!**

**Како да поново откријемо
визију новог живота и
окусимо његов предукус?
Како можемо да волимо и
желимо нешто што
не познајемо?
Како можемо да стремимо
Царству о коме
немамо појма?**

**Црква — школа покајања —
пружа помоћ да се Ускре
прими као крај свега
„старог” у нама, и као
наш улазак у „ново”.
Кроз свој литургички
живот Црква нам открива
понешто од онога „што
још није ушло у човеково
срце, али што је
припремио Бог онима
који Га љубе”.**

**„Стари” живот, пун греха
и беззначајности,
не превазилази се лако,
нити се мења без напора.
Није лако одбацити
ситничарски идеал живота
создан од свакодневних
брига, трке за
материјалним добрима,
тражења сигурности и
задовољства. Јер, овај
свет поручује: буди
срећан, лако ћемо,
иди широким путем. Док
Христос у Еванђељу каже:
изабери узак пут, бори
се и трпи, јер је то пут
који води јединој правој
срећи!**

Када човек крене на пут, мора да зна куда иде. Тако је и са Великим постом. Пре свега, пост је духовно путовање, а крајњи му је циљ Ускре, Празник над празницима. То је припрема за „испуњење Пасхе као истинитог Откровења”. Стога морамо почети са тим да разумемо везу између Великог поста и Ускре, јер она открива нешто врло битно, врло важан путоказ у нашој хришћанској вери и моралу.

Да ли је неопходно да се објашњава да Ускре није само један од празника него нешто више? Он је нешто више него прослава једног догођаја из прошлости. Свако то зна, ко је бар једном учествовао у оној ноћи која је „светлија од дана”, и које осетио ону јединствену радост. У чему је та радост? Зашто ми на пасхалној литургији можемо да певамо: „Сада је све испуњено светлошћу, небо и земља и подземље?” У ком смислу ми прослављамо говорећи: „Светкујемо умртвиљење смрти, разорење ада, почетак другог — вечног живота?” Одговор на сва ова питања је следећи: Нови живот, који је засијао из гроба скоро пре две хиљаде година, дат је свима онима који верују у Христа. Нама је он дат на дан крштења, као што каже апостол Павле, били смо „заједно с њим сахрањени, да бисмо, као што је Христос вакренут из мртвих очевом славом, и ми на исти начин живели новим животом” (Рим. 6:4).

На тај начин, на Ускре прослављамо Христово вакрење као нешто што се десило и што се још увек дешава — нама. Јер сваки од нас је примио дар новог живота и силу да може да га прихвати и да по њему живи. То је дар који коренито мења однос према свему у овоме свету, укључујући и однос према смрти. Он је тај који нам даје могућност да тврдимо: „Нема више смрти”. Али, сигурно, смрт је ипак још ту, ми смо са њом суочени, и једног дана, доћи ће она и однети и нас. Међутим, па-

ши целокупна вера је у томе да је Христос својом смрћу изменio саму природу смрти, учинио је ПРОЛАСКОМ, ПАСХОМ* — у Божије царство, преобративши трагедију над трагедијама у коначну победу, „загајивши смрћу смрт” Он је учинио да и ми будемо учесници Његовог вакрења. Због тога, на крају ускрењег јутрења можемо да кажемо: ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ и живот донесе! ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ и нико од мртвих не остане у гробу”.

Ово је вера Цркве, коју су потврдили и учинили очигледном безбрежним светитељима. Ипак, не показује ли нам свакодневни живот да овакву веру врло ретко поседујемо, да свакодневно губимо и изневеравамо „НОВИ ЖИВОТ”, који смо при-

Велики ПОСТ:

мили као дар, и да живимо тако као да Христос уопште и није устао из мртвих, као да јединствени догођај за нас уопште нема никаквог значења? Све је ово због наше слабости, због немогућности да стално живимо „вером, надом и љубављу” на оном нивоу на који нас је Христос уздигао када је рекао: „Тражите пре свега Царство Божије и његову праведност”. Толико смо заузети и запослени, толико утонули у нашу свакидашњицу да све ово заборављамо, а пошто заборављамо, ми грешимо. И преко ове заборавности, грешења и греха живот нам поново постаје „стари”, сићушан, таман и потпуно беззначајан — беззначајни пут према беззначајном циљу. Успевамо да заборављамо чак и смрт и тада, одједном, у среду нашег „уживања у животу”,

УЗ СЛИКУ НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ:

ХРИСТОВО ВАСКРЕСЕЊЕ — АНАСТАСИС*. У хришћанској иконографији, како Истока тако и Запада, све до 12—14. века, тема Христовог вакрења не приказује се сликањем самог догођаја устајања из гроба, него другим мотивима као што су:

- а) анђео и жене-мироносице на празном Христовом гробу, или
- б) Христов силазак у ад.

Овај, други, мотив (види се на нашем цртежу) приказује вакрслог Христа који стоји над адским понором, на развалинама вратима пакла, а у руци држи крст као знамење победе над смрћу. Зраци светlosti, којом зрачи Христово тело, образују светлу површину бадемастог облика — мандорлу.

* Анастасис — грчка реч, значи: устајање (из гроба)

она нам одједном долази: страшна, неизбежна, бесмислена. Можда, с времена на време, признајемо и исповедамо наше различите „грехе”, мада смо престали да свој живот доводимо у везу са оним новим животом, који нам је Христос открио и дао. Стварио, ми живимо тако као да Он није никада ни долазио. То је онај прави грех, грех свих грехова, бездана туга и трагедија нашег именалног хришћанства.

Ако ово схватимо, онда можемо да разумемо шта је то Ускре и зашто му је потребан као неопходан услов Велики пост. Онда можемо да схватимо да литургичка традиција Цркве, сви њени „кругови” и службе, пре свега постоје зато да би нам помогле да поново откријемо и окусимо ви-

гађај на који је усредсребено целокупно богослужење Цркве. Стога литургичка година, тј. редослед годишњих доба и празника, постаје пут и поклонничко путовање према Пасхи, Крају, који је истовремено и ПОЧЕТАК: крај свега „старог” и почетак новог живота, стапни „пролаз” из „овог света” у Царство Божије које већ откријено је Христу.

Па ипак, „стари живот, пун греха и беззначајности, лако се не превазилази и не мења. Еванђеље очекује и захтева од човека напор за који је он неспособан у оваквој ситуацији. Изазивани смо визијом, циљем, начином живота, који је тако далеко

У раној Цркви, главна сврха Великог поста је била у томе да се припреме „катихумени”, тј. новообраћени хришћани — за крштење, које је, у то време, било обављено за време пасхалне литургије. Чак и онда када је Црква ретко крштавала одрасле и установа катихуменства исчезла, основно значење Великог поста је остало исто. Јер, иако смо крштени, оно што стално губимо и изневеравамо, јесте баш то што смо примили на крштењу. Стога је Ускре сваке године сопствено враћање крштењу, а Велики пост је припрема за тај повратак, то је спор и тежак напор нашег сопственог „прелаза” или „пасхе” у нови живот у Христу. Ако су богослужења за време поста, као што ћемо видети, и данас сачувала катихуменски и баптизамни карактер, није то никакав „археолошки” остатак прошлости, већ нешто што је за нас важно и битно. Наиме, сваке године преко Великог поста и Ускре поново пронализмо и поново добијамо оно што смо примили крсним умирањем и васкрсењем.

Пут, поклонничко путовање? Чим смо га отпочели, учинивши и први корак у „радосну тугу” Великог поста — ми сагледавамо далеки, веома далеки циљ. То је радост Ускре, то је улазак у славу Царства Божијег. И та визија, предукус Ускре, чине великопосну тугу радосном, а наш напор у посту „духовним пролећем”. Ма колико да је ноћ тамна и дуга, током целог поста нам стално сија на хоризонту тајanstvena и луčenосна зора. „Не лиши нас наших очекивања, о Човекољупцу!”.

пут ka Ускре

зију НОВОГ ЖИВОТА који смо тако лако изгубили и издали, да можемо да се кајемо и повратимо к њему. Ка-ко можемо да волимо и желимо не-што што не познајемо? Како може-мо да ставимо изнад свега другог у нашем животу непито што нисмо ви-дели и окусили? Укратко: Како мо-жемо да стремимо Царству о коме немамо појма?

Црквено богослужење је од са-мог почетка представљало наш ула-зак у Царство Божије, наше заједни-чарство са Њим, НОВИ ЖИВОТ тога Царства. Кроз свој литургички живот Црква нам открива понешто од онога „што ухо није чуло и око није видело и што још није ушло у срце човеково, али што је Бог прире-мио онима који га љубе”. А у цен-тру тога литургичкога живота, као његова срж и његов врхунац, као сунце чије зраке свуда пронирају — налази се ПАСХА. То су врата која се сваке године отварају, а која во-де у раскошну светлост Христовог Царства; то је предукус вечно-е радости која нас очекује, слава победе која већ сада, иако невидљи-во, испуњава све створено: „Нема више смрти!”. Ускре је централни до-

изнад наших могућности. И сами апостоли кад су чули учење свога учитеља, питали су разочарано: „али како је то могуће?”. Зашта, није лако одбацити синтичарски идеал живота саздан из свакодневних брига, трке за материјалним добрима, тра-жења сигурности и задовољства, и прихватити идеал живота у коме је циљ савршенство: „Будите савршени као што је савршен Отац вам небес-ки”. Овај свет преко својих „медија” каже: буди срећан, лако ћемо, иди широким путем.

Христос у Еванђељу каже: изабери узак пут, бори се и трпи, јер је то пут који води јединој правој срећи. И уколико Црква не помогне, ка-ко ми можемо да направимо тај ни-мало лак избор, како се можемо КА-ЈАТИ и ВРАТИТИ оном свечаном обећању које нам се даје на Ускре сваке године? Ту ипак прискаче у помоћ Велики пост. То је помоћ коју нам пружа Црква, школа покаја-ња, која је једино у моћи да прими Ускре, не као просто одобрење да се једе, пије и опусти, него као крај све-га „старог” у нама, и наш улазак у „ново”.

Протојереј др Александар Шмеман

* Пасха — (значи: пролазак) главни јеврејски празник, којим про-слављају своје избављање из тубин-ског ропства, очекујући националног ослободитеља — Месију.

Код хришћана — Пасха је празник Христовог васкрсења — празник над празницима; хришћани празнују своје ослобођење од греха и смрти, сједињују се с Христом рас-петим и васкрслим, да би с Њим де-лили вечни живот.

Реч пасха означава и небеску гозбу према којој ступамо (Мт. 26:29).

Благовремено куцајмо на врата Божјег милосрђа!

Божјом милошћу опет смо дочекали време Црквом одређено за пост и покајање. Опет нам се даје могућност за духовну обнову. Заблагодаримо, најпре, Богу што нам тако милостиво умножава дане овогемаљског живота, и што нам даје време и средства да се припремимо за вечни живот. Искористимо дато нам време Сузама покајања оперимо савест своју. Скрушеним срцем и исповедањем грехова измиријмо се један с другим, а онда завапимо из дубине душе: Оче, сагреших небу и Теби, и већ писам достојан назвати се син Твој! (Лк. 15:21).

Само смирено срце може искрено да се моли и каје; и само оно може хришћански да прашта и воли. Зато св. Оци и учитељи Цркве одјају највеличанственије похвале смирењу, а најстрожијим речима осуђују гордост која је сушта супротност смирењу. Спаситељ нас, у Свом Еванђељу, учи да се човеково духовно уздијање налази у смирењу, а узрок човековог падања налази се у гордости.

Из вере и страха Божијег, са упознавањем Божијих заповести, рађа се свест о својој грешности и ништавности пред Богом. А из богопознања рађа се покајање. Под покајањем треба разумети одлучан прелом и потпуну промену у начину живота: одбацивање греха и прихватање врлине. Другим речима: одрицање од Сатане и окретање Богу, враћање Богу и измирење са Богом. Покаяник је онај заблудели син из Спаситељеве приче (Лк. 15:11—32), који се, после лутања, увидевши свој пад, понизно враћа. Оцу небеском и кроз сузе признаје: „Оче! Сагреших небу и Теби, и већ писам достојан назвати се син Твој: прими ме као једнога од својих најамника” (Лк. 15:18—19).

Покајање је услов и почетак спасења. Другог пута и начина да се до спасења дође — нема. И Син Божји је, позивом на покајање, започео дело спасења људског рода: „Покајте се, јер се приближи небеско царство!... Ако се не покајете, изгинућете” (Мт. 4:17, Лк. 13:5).

Бог чека наше покајање

Сваки ће човек умрети. То је истина коју нико не пориче, коју нико од смртних не може да оспори, и којој свако мора да се покори. Да ли ће умрети од старачке немоћи или неке болести — није битно. Непосредно је да тело мора умрети и да ће се раставити од душе: годину раније или дај касније, и то није важно. Важно је да сваки човек има да достигне одређену границу која се не може прећи нити продужити. Чим се она достигне тело ће се предати земљи од које је узето, а дух се враћа Богу одакле је и дошао.

Шта предстоји после овога бесмртног души? После смрти предстоји суд Божији.

Шта треба да учинимо пре него што изиђемо на суд Божији? Да добојемо к себи да се искрено покајемо за учињена безакоња. Бог чека наше покајање. Нашем покајању радује се и Господ и анђели на небу (Лк. 15:10) — јер на небу бива велика радост кад се само један грешник на земљи покаје. Милост Божија покриће наше грехе ма колики они били.

Људи ће бити од свеправедног Судије осуђени не само због учињених грехова већ и због своје демонске окорелости и недостатка воље за покајањем. Јер Бог који је сав љубав, не жeli смрт грешнику, већ да се обрати и жив буде. Нема греха који

би превазишао Божје милосрђе, зато што је Господ према људима сажаљив, многомилостив и дуготрпљив. А благодатна сила Божја претвара наше сузе у осмех и неисказану радост. И ма колико да су греси и преступи велики, Бог је моћан да их покрије, јер смирено и скрушено срце Бог неће унизити, а покајање је Богу угодна жртва.

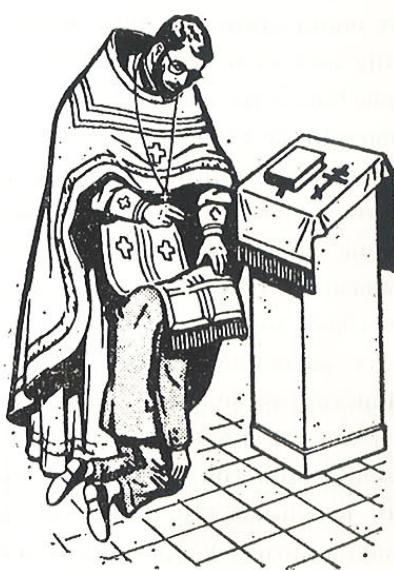
У чему се састоји наше покајање

Савршено покајање састоји се у томе да се не чине греси за које се кајемо, и да кренемо путем врлине. Претеча Господњи захтевао је од оних који су долазили да их крсти: „Родите род достојан покајања” (Мт.3:8). Свети Јован Златоуст учи: „Покајањем се не зове само одрицање од ранијих заља, него и старања да се покажу и добра дела: удаљи се од зла и чини добро (Пс. 37:27)... Право покајање није оно које се само изговори речима већ оно које се потврђује делима и истиче из самог срца”.

Пошто на земљи нема човека без греха, то нема ни једног коме покајање не би било неопходно. Оно је потребно свима, чак и онима који су достигли највећи степен савршенства.

Мој покајања

Кад се грех на исповести открије, са њим, по речима св. Василија Великог, бива као кад се корен биљке извади па сунце — то јест сушки се. А што се више скрива и затрпава, он све више буји. Зато га треба откривати да би се осушио.

Благодарећи бескрајном Божјом милосрђу и човекољубљу, и највећи грешник може да се спасе покајањем. У то уверава св. Јован Златоуст: „Ти си грешник? Не очајавај. Нећу престати да вас укрепљам овим лековима, зато што знам какво је оружје против ћавола, да се не предајемо очајању. И ако сваког дана грешиш, сваког дана кад се. Речи ћеш, је ли могуће да се спасе покајник. Потпуно је могуће. Ако бих ја сав живот провео у гресима, али ако се покајем, спашћу се. Чиме се то може доказати? Милосрђем твога Господа... Зар твоје покајање може да очисти такве прљавштине? Ако би било само једно покајање, требало би стварно да се боиш. Али како се са покајањем сједињује Божје милосрђе, а за божанско милосрђе нема мере и немогуће је речју исказати Његову добру — твоја злоба има меру, а леску нема мере; твоја злоба, ма каква била, јесте људска злоба, а Божје човекољубље је и неисказано, па се на дај да ће оно победити твоју злобу. Замисли, може ли искра која падне у море да светли? Као мала искра у односу према мору, тако је ништаван грех у односу према Божјем милосрђу, чак није ни тако, већ у много јачем степену, зато што море, ма како велико било, ипак има границе, а Божје милосрђе је бескрајно. Ово не говоримо зато да вас учним немарним, него да вам улијем више ревности за покајање...”

Кад човек остави грех и обрati се Богу покајањем, тада се он препорапа и постаје потпуно нов човек.

Не одлажимо покајање

Наše покајање, по уверењу хришћанских светитеља, Сатана настоји на све могуће начине да спречи или одложи. Он прво наведе човека на грех, а после изазове стид да пред свештеником исповеди учињени грех. Или пак после низа почињених грехова изазива у човеку очајање да се не може спasti и гура га у самоубиство.

Зато хришћански светитељи, најбољи познаваоци свих лукавства ћавољих, и најбољи наши пријатељи, саветују нам да не одлажемо покајање.

Тако св. Јован Златоуст препоручује: „Ти говориш: данас ћу се користити задовољством, а сутра ћу се покајати. То што је у твојим рукама ти предајеш задовољству, а оно што није твоје — покајању? Боље се користити мојим саветом: данашњи дан поклони покајању, а греху не остављај чак ни сутрацни... Не говори:

биће још времена за покајање. Многе је смрт зграбила у време кад су се предавали користољубљу, и отишли на јавно мучење. Бој се да се и ти не подвргнеш томе без сваке наде на оправдање. Али, рећи неш, многима је дао време да се покају и у дубокој старости. Можда ће дати и теби, велиш. Али каква је то реч „можда”? Помисли да се ради о твојој души; представи и супротно, размисли и кажи: а шта ако не да...”

По речима св. Тихона Задонског „... ћаво човеку представља само Божје милосрђе, а избегава правосуђе Његово, да би тако лакше човека на водио на грех и у гресима га одржao. Јесте Бог милостив, али је и праведан. Зато увек треба једном оком гледати на Божје милосрђе, а другим на Његову правду. Размишљање о Божјем милосрђу неће дати да се падне у очајање, а размишљање о правди — да више не греши...”

После смрти нема покајања

Ову истину открио нам је Спаситељ у својој причи о богаташу и Лазару (Лк. 16:19—31). Имајући ову истину на уму св. Јефрем Сиријанин саветује: „Да се молимо док је време за ово. Док смо у овом животу увек можемо да умилостивимо Бога. Није тешко задобити опроштај, благовремено куцати на врата Божјег милосрђа. Прољимо сузе, док се оне још примају, да не бисмо, кад одемо у онај свет, плакали бескорисно, јер се тамо сузе не рачунају ни у шта. Колико са ми желимо, толико нам добри Бог и прашта...”

Имајући пред собом многе примере светих, који су под утицајем искушења падали — али и устајали, и који су се кроз истинско покајање очистили и достигли степен савршенства, кајмо се и ми „док је дан”, и завапимо:

Господе, упути нас на истинско покајање и даруј нам опроштај грехова. Помози нам да победимо Сатану, који се дигао против нас. Ти си Бог оних који се кају — Бог који не жели смрти грешнику, већ покајање и живот. Ти ниси вољан да унишиш дело руку Својих, већ желиш да се сви људи спасу и да дођу до познавања Истине.

„Господе! Име ти је — Љубав: не одбаци мене заблуделог човека. Име ти је — Сила: укрепи мене изнемоглог и палог. Име ти је — Светлост: просвети моју душу, помрачену животним страстима. Име ти је — Мир: умири моју узбуркану душу. Име ти је — Милост: не престај да ми будеш милостив”

(Св. о. Јован Кронштатски)

Улазећи у дане св. Четрдесетице (Велики пост), обратимо се Господу овим речима:

Дај нам, Господе Исусе Христе, Божје наш, да започети пост и његово трајање проведемо без греха. Помози нам да обуздамо страсти. И као што си своме ћуднику Мојсеју предао исписни закон, подај и нама, Добрим, да се добрим делима уздигнемо Теби; да сачувамо веру неподељену; да сmrвимо главе невидљивим змијаја (грехова); да будемо победници над грехом и прићемо чисти на поклоњење Твоме светом Васкрсењу.

о. Д. М. С.

Недеља Ускршњег поста

У периоду времена од почетка Ускршњег поста па до великог празника Вакрсења, свака недеља има посебан значај за нас. Треба да смо свесни значења тих дана како бисмо кроз учествовање у црквеним богослужењима били упућени и надахнути колико год је више то могуће.

Недеља опроштаја

Недеља уочи Великог поста назvana је Недеља опроштаја. Пут животу и вакрсењу, пут Вакрсу, почиње оправштањем. Господ нам неће опростити наше грехе, ако ми не опростимо грехе другима и учинимо добро за њихово спасење.

Ово је молитва којој нас Господ учи и где Он наглашава:

„Јер ако опростите људима њихове грешке, опростиће и вама Отац ваш небески; ако ли не опростите људима, ни Отац ваш неће опростити грешака ваших” (Матеј 6:14—15).

Тога дана у свима православним храмовима служи се Опроштајно вечерње. Наиме, на вечерњу тога дана, монаси у седој стварни хришћанства тражили су опроштај један од другог, поздрављали се међусобно и певали ускршње песме, да би макар и мало осетили пасхалну — ускршњу радост, јер нису били сигурни да ће сви доживети Вакрс — Празник над празницима. И данас се ми, на Прећеосвећеној литургији, молимо „да неосуђено достигнемо поклонити се светом Вакрсењу”.

После оправштања, монаси су напуштали свој манастир и одлазили „по пустинама, и горама, и пећинама, и јамама земаљским” да се тамо подвизавају током Свете четрдесетнице. У манастиру су остали само старији и они који су били болесни и немоћни. Врата манастирска су се затварала и отварала су се тек у петак, уочи Св. и праведног Лазара. За ово време је, дакле, и сам манастир лично на пустину. Преживели су се у петак враћали у свој манастир и сутрадан на вечерњу сви би заједно запевали црквену песму: „Благодат Светога Духа данас нас сабра...”

У манастир се нису вратили монаси који су у пустинама променили светом. Почевши од понедељка Томине недеље (отуда Побусани понедељак*) њихов манастир је отпочињао са служењем четрдесет тзв. заупокојених литургија.

Недеља православља

Прва недеља Ускршњег поста слави првог победе светога Православља. Ово је историјска прослава која означава обновљање светих икона по православним храмовима у 843. години.

Духовни значај овога дана је у првом реду победа праве вере, победа која увек на крају триумфује. Осим тога, пошто смо успешно завршили прву недељу наших напора у посту и молитви, овај нам дан открива прву и највећу истину. Наиме, да је Господ Исус Христос савршени Лик Божји, Који и нама омогућава да усавршимо себе као бића створена „по лицу и подобију Божијем”. Зато Црква у богослужењу ове недеље и пева тропар: „Клањамо се твоме пречистом лицу, Благи...”

Иконе Господње, Мајке Божије и свих светих су ликови истините човечности, а за нас то су знаци и симболи какав и који је наш позив и призив у вечности. Они нам казују ове Прве Недеље Ускршњег поста, да смо сви ми позвани да будемо живи ликови и подбија Божија, подражаваоци Спаситељеви, учесници Божанске природе, великолудуни поносици Духа Светога.

Недеља друга поста — светога Григорија Паламе

Друга недеља Ускршњег поста је посвећена светом Григорију Палами. Док размишљамо о овом светитељу, медитирамо о његовом учењу и поново бивамо уверени, да заиста можемо постићи спасење, да смо заиста у стању да сагледамо славу Господњу, да заиста можемо да постанемо „побусати” — значи: покрити бусњем, нпр. гроб.

* Побусати — значи: покрити бусњем, нпр. гроб.

* Благи — значи: добри.

мо „саучесници Божанске природе” (II Петр. 1:4).

Свети Григорије нас јасно учи да човек уз заједничке напоре са Богом, са Којим све ствара бивају могуће, може да живи у заједници са Богом заувек. Захваљујући томе, наши напори у посту бивају потврђени, наша одлучност је ојачана, наша искушења у току ове седмице — превазиђена, и ми смо попово напојени надом.

Недеља крстопоклона

Трећа недеља Ускршњег поста је недеља поклоњења часном и животворном Крсту. Царство небеско постиже се само кроз крст. Вакрсење следи Голготу. „Клањамо се Крсту твоме, Христе, песмом прослављамо и славимо твоје свето вакрсење... Јер, где посредством Крста дође радост целом свету...” говоримо ми на сваком вакрсном јутрењу.

Крст је пут к рају. Ово је истинито не само за Господа нашега Исуса Христа већ и за нас и све људе, јер смо „освећени приношењем тела Исуса Христа једном засвагда” (Јевр. 10:10).

Кроз средину нашег путовања у приближавању Вакрсу, Црква нас подсећа да је наш Господ — разапети Господ, али исто тако да је то био Он који је казао: „Који не узима криста свога и не иде за мном, није ме не достојан” (Матеј 10:38).

Недеља светога Јована Лествичника

Долазимо до Недеље светога Јована Лествичника, писца „Лествице”. Светитељ у тој књизи помиње насиљну реалност, насиљну у истом смислу о коме Господ Исус Христос говори када каже: „Од времена Јована Крстијеља до сада царство небеско трпи насиље и силенције га грабе” (Матеј 11:12).

Размислимо о духовном насиљу наших дана. Ми толико добро знајмо „да наша борба није против људи од меса и крви, него против поглаварства, против власти, против владара овог мрачног света, против злих духова па небесима” (Ефесцима 6:12). Ми смо толико дубоко свесни да Хришћанство није за слабе и кукавице. Долази крај поста и ми се сећамо Спаситељевих опомињућих речи да морамо да поднесемо све до самога краја, јер само „ко истраје до краја, тај ће бити спасен” (Матеј 24:13).

Крај се приближава и нама се чини да сви они грешници слаба морала и покајници налазе места у Божијем царству пре нас. Преподобна Марија Египћанка је била покајана грешница, али се сетимо Спаситељевих речи: „Јер вам дође Јован путем праведности, и не поверовасте му; царинци и блуднице му повероваше; ви сте видели, али се нисте покајали да му поверујете” (Матеј 21:32).

Грешница се покајала и било јој је опроштено. Нема грехова толико великих, нити има тежине грехова да их Господ не би опростио. Он ће све опрости, ако се искрено покајемо. Ово је порука св. Марије Египћанке: „Господ је саосећајан и милостив, дуго трпи и пун је милосрђа” (Псалам 102:8). Међутим, ми не смејмо да рачунамо само на Његову милост. Ми морамо исто тако да променимо саме себе. Крај се приближава свакоме од нас. Па шта никада није сувише касно.

Недеља Цветна

Света четрдесетница је завршена. Велика — Страсна недеља још није почела. Налазимо се у данима „празничног прелаза”. Држимо у рукама гранчицу врбе и певамо: „Осана, нека је благословен који долази у име Господње, и то цар Израиљев” (Јован 12:13). Док ово певамо уснама, упитајмо се да ли наш живот можда не узвикује, заједно са масом: „Узми, узми, распни га” (Јован 19:15).

Са овим мислима у срцу улазимо у дане Пасхе, велике и свете Пасхе — Вајкарсева Господњег.

Шта треба да чинимо за време Ускршњег поста?

Веома често људи питају свештеника шта треба да чине за време Ускршњег поста. Они схватају да су — три основне потребе које њихова већа и Ускршњи пост захтевају. Али, исто тако схватају да нису у стању да испуни и оне најстроже прописе Ускршњег поста, које испуњавају монаси. Често пута људи знају да не могу да учине максималне напоре у односу на припреме за Ускршњи пост и онда се осећају збуњени и дезоријентисани.

Учините што можете

Када се неко обрати свештенику са питањем: шта треба чинити за време Ускршњег поста, једини могући реалан савет који свештеник може да учини јесте: учините колико можете. Зна се да су основни елементи Ускршњег поста: молитва, пост и доброчинство. Учествајте молитву. Постите за време овогодишњег поста. Знајте да то није немогуће. Чините добра другима и не очекујте ништа за узврат. Имајте такође у виду да читав пост, молитве и доброочинства одржите. И знајте да је стварни циљ и сврха Ускршњег поста умножење љубави према Богу и према људима.

Одређене недеље

Други, од давнина уобичајени савет био је да одређене недеље проведете на строжи, пажљивији начин од осталих недеља. На пример, Прву седмицу, Трећу седмицу и Страсну (последњу) седмицу поста. Ове седмице Ускршњег поста можете да означите и испунице већом концентрацијом него остале седмице.

Свако од нас може да проведе одређене седмице, или бар једну седмицу Ускршњег поста, на посебан начин. Ако се ово и овако учини, нема сумње да ће резултати бити позитивни, а време проведено у тој седмици може да буде најкорисније и најплодотворније време читавог вашег живота. Шта можете да учините — можете да пробате и видите!

Шта да се ради?

Ово би били конкретни предлози шта да се ради за време Ускршњег поста:

1. Искључите телевизор, радио, и грамофон за цело време, осим ако жelite да чујете вести или какав други озбиљан програм.

2. Гледајте да сведете бескористан разговор на минимум. Одржавајте своје редовне послове и чините само добра дела и хришћански делајте.

3. Сагледајте свој живот у свим његовим аспектима — породица, посао, вредности, жеље — у светlosti живота и учења нашег Господа Исуса Христа.

4. Испитајте сами себе у односу на љубав, истину, поштење, чистоту, скромност, оправдана, мир, правду, милосрђе, глад и жељу за Богом и богосазнањем.

5. У име Господње оправдите свима за које мислите да су вас увредили, а од других замолите њихов оправштај. Све ово учините строго водећи рачуна да вас други погрешно не схватајте да желите да се прикажете „светијим“ од њих! Учините им посету, или их зовите телефоном, или како је већ најцелисходије.

6. Дарујте друге: своју Цркву или оне који су сиромашни. Учините прилог за какав добар друштвени циљ. Немојте казивати другима о овоме. Не очекујте захвалност. Немојте истицати себе!

7. Постите читаво време. Гледајте да подесите ваш пост према врсти вашег посла. Избегавајте расипност. И поново, немојте ово истицати и не осуђујте оне који не посте.

Наша осећања и размишљања пред Спаситељевим гробом

8. Одредите у кући једио време за молитву сваког дана. Такође сами одредите кратко правило по коме ћете се молите Богу и доследно га се придржавајте.

9. Читајте Еванђеље, по који краји одломак али редовно, следујући црквени календар, или још боље: по једио цело Еванђеље са следећим донацима:

а) Прва посланица св. апостола Јована,

б) Посланица св. апостола Павла Римљанима од 12. до 14. главе,

в) Еванђеље св. апостола Матеја од 5. до 7. главе,

г) Еванђеље св. апостола Јована од 14. до 17. главе.

10. Придржавајте се Спаситељевог еванђеља у свакој речи, делу или мисли, чак и најмањој.

11. Узмите учешће у свим службама те недеље или барем на Литургији прећеосвећених дарова (која се служи сваке среде и сваког петка), суботном бденију и недељној Светој литургији; исповедате се савесно и причестите.

Мир и радост

Ако ово и овако чинимо а уз настојање да нам све то не пада тешко, ми ћемо стечи осећај правог и јединственог мира и радости у заједници са Богом и људима. Празник Спаситељевог васкрсења прославићемо на начин кога ћемо се увек сећати.

Највеће дело Богочовска Исуса Христа јесте Његова божанска решеност и драговољни пристанак да страда за искушење људског рода. А највећи злочин човека јесте његова решеност да подигне руку на Господа, свог највећег Добротвора, кога је човечанство, пре или после, морало усвојити и поверити му своју судбину. Ту је почетак драме Спаситељевог страдања, и, у исто време, почетак људске трагедије.

На Велики петак Господар живота и смрти је положен у гробницу. Највећи Праведник свих времена је у гробу — Он који се уздиже изнад греха и смрти. Највећи Праведник мира и љубави, правде и духовне слободе лежи бездихано у Никодимовoj гробници, окупаној сузама свете Богомајке, светих Мироносица и неколицине оданих људи, док се по граду Јерусалиму и његовој околини чују повици гордог Израиља: „Кров његова на нас и на децу нашу!“

Људска мржња и злоба су сахарнили Онога, чија је љубав према грешном и палом човеку шире од неба и дубља од мора; Онога који је често плакао над злом људском судбином, а радовао се само људском добру.

О, гробнице свесвета! Како си моћна и тајниствена, јер скриваш у себи Онога кога не могу сакрити ни сви светови. Скриваши Онога који у Својим рукама држи судбину свих светова и свих покољења. А у Његовим рукама су кључеви нашег живота и наше смрти, нашег пада и устајања, нашег бола и радости, наше среће и трагедије.

О, гробнице света и тајнаствена! Да ли знаш Кога у себи скриваш? У теби лежи Онај чије Царство није од овога света, а под чијим ногама леже сва земаљска царства и господства; у теби лежи Необухватни који је, у исто време, и у теби и у аду и у рају, и на престолу са Оцем и Духом Светим; у теби лежи Онај који је исказао све људске мисли, сва људска осећања и све људске жеље. У теби лежи Савест Човечанства.

О, уснули Господе, дубино богатства, премудрости и разума Божија. Обогати наш разум да ову драму, оба-

вијену тајanstvom, боље схватимо и боље разумемо. Препороди и обогати наша срца да саосете у Твоме страдању, у Твоме болу, у Твојим сузама; и у опом болном грчу Твоме када страдаш, ради нас, на крсту. О највећи Страдаличне свих времена! Умножи моћи наше да схватимо зашто Ти страдаш!

Ако страда човек — право је, јер страда под притиском свога греха. Ако страда цела природа — право је, јер је у њу утиснут печат људског греха. Ако страдају деца — и она се у греху зачеше и у греху родише. Али зашто си Ти, свеправедни Господе, испио тако дубоку чашу страдања? Одговор се налази у Твојој неизмерној љубави према грешном људском роду.

Шта сада да радимо пред чудном гробницом у којој лежи Спаситељ наш? Да ли да ћутимо? Али, и ако је најбоље ћутање пред тајном, како можемо а да се са небом и земљом не бунимо и не протестујемо. Гле, и Сунце се буни ускраћујући своју светлост — заклањајући своје лице да не гледа људски злочин; и црквена завеса се раздира и протестује а мртви устају из својих гробова.

Како да наше биће мирује пред овом Жртвом, кад је све у покрету: и небо и земља. Оно мора да приђе уснулом Спаситељу, да клекне пред Његовим божанским Ликом и да га целива. Са каквим мислима, жељама и осећањима да му приђемо? Из Његовог нападеног лица зрачи необјашњива божанска сила, која подгрева и јача нашу веру, нашу љубав и нашу наду према Њему, који је извор наше живота и наше бесмртности.

Како да приступимо и шта да принесемо највећој и најсветијој Жртви свих времена и свих поколења? Какво уздарје, ми смртни, да принесемо Бесмртноме? Како да изразимо нашу бол и тугу кад видимо дубоке ране на Његовим рукама које су увек само благосиљале? Како да гледамо ране на Његовим божанским ногама које су свуда стизале да би Он посејао семе Своје божанске науке, да би лечио болесне и вакрсавао мртве и тешко понижене и уврежане. Како да гледамо ране на ре-

брима Његовим под којима је куцало срце препуне љубави према људском роду. Како да погледамо Његову божанску главу, обливену крвљу, коју је свакодневно подизао к небу, молећи Свог небеског Оца за грешни људски род.

Да страдално Господу принесемо љубав нашу! Али, имамо ли је? Зар је нисмо расточили мислећи о благу које мольац и рђа нагриза, и бринући се само за тело наше које се земљи предаје?

Голгота — чувено дело религијске уметности, које је између 1570—80. г. сликао венецијански сликар Паоло Веронезе; чува се у париском Лувру, једном од најбогатијих и најпознатијих уметничких музеја света.

Христос, прикован на крсту, између два дрвена стуба на којима висе два разбојника; један од њих је хулио на Христа а други је, кајући се, завапио: Сети ме се, Господе, у царству своме!... Христос је издахнуо и небо се помрачило. Под крстом, онесвешћену Мајку прихватио је Јован, најмлађи и најмилији ученик Исусов; ту су и жене из групе Христових следбеника — једно су оне имале храбрости да буду у близини осуђеног Учитеља.

Да му принесемо наду нашу! Али, да ли је наша нада стапна и постојана? Зар се и Јуда издајник није надао, па опет — издао Га је!

Да му принесемо тугу, бол, сузе и уздах наше? Но шта су туга, бол, сузе и уздаси наши према тузи, болу, сузама и уздаху Спаситељством!

И гле! Кao да чујемо одговор из тајанственог гроба у коме лежи измучено тело Спаситељево, окупано сузама Његове Богомајке и светих Мироносица:

„Само ово од вас тражимо, роде људски: не везујте ме више, не пљујте ме више и не разапињите ме више!”

О Христе, Спаситељу наш и Боже наш! Омекшај и загреј наша отврднула срца, да у себи примимо, осетимо и исповедамо Тебе. Ојачај нашу веру да у овом тајанственом гробу Твоме гледамо извор нашег ваксрсења и нашег спасења.

protojerej Драгомир Крстић

„Оче, опрости им,
јер не знају
шта чине”.

(Покаяњом разбојнику:)
„Заиста, кажем ти:
данас ћеш бити
са мном у рају”.

(Мајци:)
„Жено, ето ти сина”.

(Најмилијем ученику:)
„Ето ти мајке”.

„Или, Или лема савахтани”
— „Боже мој, Боже мој,
зашто си ме оставио?”

„Жедан сам”.

„Свршено је”.

„Оче,
предајем свој дух
у твоје руке!”

Живот је дар Божији

Беда и трагедија самоубиства

Бог је створио човека по њему слици и прилици (І Мојс 1:27), а то, једноставније речено, значи — створио га је сличним себи. Тиме је човек постављен на најузвишије и најпочасније место у целој Божјој творевини.

Пред створеним човеком као таквим отворене су позитивне могућности које су огромне, неограничене. Човек, значи, није савршен, али је способан за усавршавање — дате су му личне снаге (моралне, душевне, умне, телесне, стваралачке и др.) да уз њихову правилну употребу стално напредује у добру на свакоме плану свога живота и рада (појединачнога, породичнога, друштвеног...). То све представља слободан, смисљен и сталан напор који собом доноси видљиви напредак. Основна залога свега тога је здрава личност, а то значи — личност која је слободна, која се не да поново ухватити у јарам греха (Гл 5:1), него свој дар слободе правилно употребљава а не злоупотребљава. Нема потребе да набрајамо светле примере у историји — и општој и у нашој националној — којима бисмо потврдили ово излагање; ово стога што нема човека који није имао у рукама једну сасвим малу књижицу, пуну имена — календар. Та књижица представља најкраћи извод, само поимнично, из велике збирке примера која се зове Житија или Животи светаца. Сви људи, за које се зна из календара, односно житија, као и многи други за које се уопште не зна — живи су и историјски стварни примери људи који су своје стабилије личности развили у маралином смислу до највеће могуће мере — до светости. Светост уопште није категорија и мера само људског односа и понашања; то је у првоме реду једно од Божјих својстава. И кад је човек развио своје личне дарове и способности до највеће могуће мере, Бог је тај напор човека наградио тиме што га је прославио, посветио, улио у њега нешто ново што је осмислио његов живот и крунисао његов подвиг. То ново је — светост. — Истина, Божја и човекова светост није исто:

Божја је суштинска, а човекова стечена, тачније — добивена, даровна, јер човек сам по силама својих природних моћи никад не би доспео до светости, нити би његов подвиг могао да награди светошћу иако други осим Бога, који поседује светост. Али баш у њој, у светости као начему што није од света и човека, непосредно се огледа и одсликава, види себе, човек у Богу — слика се препознаје у своме оригиналу. Бог дакле пружа руку човеку да га спасе и да му пружи могућност личнога усавршавања; и створење се усавршава, следећи пример свога небеског Оца (Мт 5:48, Еф 5:1) и постаје му слично у светости (ІІІ Мојс 11:44. и 45, 19:2, 20:7 и 26).

Ово се достиже путем врлине који пред собом има само успон; то је пут идеала коме је мотив Богочовек Христос. Овоме путу је потпуно супротан пут греха и порока који води само иниже, у све дубљу и дубљу провалију; на овоме путу мотив је Сатана. Та два пута су потпуно супротна и искључна (ср. Мт 6:24; Лк 16:18).

По слободи и по снази своје личности човек који греши смогне снаге и у извесном тренутку мобилише све моћи свога бића и увиди суштинску, душевну и моралну беду стања у коме се налази. Тада он доноси одлуку и раскида са делима греха и прелама свој животни правац и пут. А дело тога увиђања и те одлуке, која следи после увиђања, зове се — кајање. После кајања, као нешто позитивно, долази обраћање — пут према обнови и преображају, из основа бића. Ма како човек да је грешан, он ће — само ако хоће — наћи могућности и снаге да се покаје и да буде спасен. Најд његовим хтењем Сатана не господари. Велико дело Спаситељева искушења кроз страдање и вакансије омогућило је свакоме појединачном човеку долажење к себи и окретање к Богу. Христово милосрђе је толико обухватно да превазилази све људске грехе и човеку преостаје само да се искрено покаје — и пође путем врлине.

Има један грех који је грех на смрт и за који, као такав, не вреди

молити (І Јн 5:16). То је хула на Духа Светога — једини грех који се неће оправити људима (Мт 12:31)! Стварио, по тежини њему нема равног, али по изгублjenости човека за живот светих — грех самоубиства као да не заостаје за њим! Заражен клицом греха човек је болестац; болесна је његова личност па, разуме се, болесни су и сви њени изражaji: ум, воља, осећање, тело... Болесна личност је изнутра померена, ишчашена и растресена и, свакако, негативно се испољава на свим плановима свога деловања. Из подземља људскога бића, које је окренуто ћаволу и постало подложно његову дејству, избија читав вулкан грешних страсти чије кључање није кадро да разори личност јер је она неуништива (ср. Мт 25:25—28), али је поплави, потопи је. Тада над светошћу завлада инстинкт: човеков се ум помрачи, воља се раслаби, осећања огрубе, нерви се растроје и колебљиви грешник-болесник једнога неочекиваног момента има пред собом виђење свога психичкога и етичког понора над којим га хвата очај... Он нема снаге да издржи суоченост са том страхотом, него по-

Св. Тихон Задонски

Како треба ићи у цркву и како се у цркви понашати

1.

Када пођеш у цркву мисли, да идеш у дом Цара небеског, где са страхом и радошћу треба да стојиш, исто онако, као што би на небу стајао пред небеским Царем. И цркве не песме на ово нас упућују, кад кажу: док у храму стојиш, мисли да на небу стојиш.

2.

Ако желиш да ти молитва буде корисна, оправти сваком који те је увредио, да би и ти могао рећи: Оче наш, који си на небу, оправти нам

длеке: дуже руку на себе и — лишава себе највећега Божјег дара, живота. Уместо да се обратио своме свештенику и кроз исповести затражио помоћ Божју, па своме лекару и кроз савет и разговор с њим затражио помоћ људску и у лековима, и тиме прибрао и средио своје целокупно биће, он је изабрао најгоре и најсрамотније решење — самоубиство. Колебљиви грешник није имао своје тачке ослонца у Богу и — морално је пропао. Уместо да кроз напор покајања доживи преород и крене према добру у сусрет Богу, он се све више сурвава у попоре греха и иде путем којим је, такође у очајању, пошао Јуда, апостол-издајник (Мт 27:5). Таква личност је промашена и изгубљена за оба Божја света — овај садашњи на Земљи, и за будући који очекујемо. На потомству убице остаје непокајана његова беда и срамота, и оно недужно носи печат тога срама. Самоубица је изгубљен за породицу и друштво, јер је заувек удаљен из њихове средине; он је исто тако изгубљен и за вечни живот Божјих угодника, јер је с војом вольом дао своје биће — и тело и душу — Ђаволу, оставши непокајан као и Ју-

да. Ту се још једном својевољно употребио с њим.

Из живота знамо да је убиство нешто страшно: убица прекраћује и омета у даљем развоју један живот који је дар Божји намењен вечности; личност убијенога је тиме често опесособљена да се усавршава по узору Христову (ср. Еф 4:13). Самоубица је у још горем положају: он је училио нешто па што није имао право (као уосталом убица) — он је угрозио један живот, и то свој, и тај грех оставио непокајан (док убица има још времена за покајање — у томе је његова предност над самоубицом). Нико не може да се каже за почињени грех и злодело осим самог починиоца. Код случаја самоубиства починилац гнусног дела је мртав, а **после смрти нема покајења** — лепо каже наша народна мудрост — па тако грех самоубици остаје вечито непокајан.

Страшни грех непокајнога личног убиства — самоубиства води личност у крајњу беду и најдубљи морални и психички понор. То је трагедија за коју је изгубљена свака могућност моралне поправке. И гледан из тога угла посматрања, грех самоубиства

се изједначује са грехом хуле на Духа Светога. Бог Син је, уз садејство Бога Духа Светога, стварао свет и живот, и живога човека у свету, а самоубица искрица и осакаћује свој живот, устајући тиме директно против дела Бога Духа Светога. Будући да је на тај начин и самоубиство грех и па смрт Црква ускраћује опело самоубицима као телним грешницима.

За човека хришћанина који дубоко и искрено верује у Бога постоји овај привремени свет, а постоји и други, будући који је већа. Његов живот личности почиње у једном а наставља се у другом. Оба та света су стварност. У обама је потребна равнотежа духа. Њу стичемо исцељењем и оздрављењем своје личности — свога унутрашњег човека (Еф 3:16), обновом ума (Рм 12:2) и преобразажајем из славе у славу (II Кор 3:18). Само тако ћемо оставити у овом свету — а то значи у друштву и историји — светај траг свога живљења и заузети правилан став према непролазним вредностима светлог света вечне будућности у Богу.

Др Димитрије Калезић

грехове наше, како што и ми опрштамо онима који су нама згредили. Знај, да ако не опростиш ближњем увреде, и ћеши ни Бог теби опрости твоје грехе (Мат. 6:15).

3.

Кад у цркви стојиш, не осврни се ни па једну страну; не гледај како ко стоји и како се моли, јер ћеш као Фарисеј бити осуђен, пошто није твоје да о томе судиш, него Божије. Ти само се бе пред Богом правдај! Гледај само на олтар где се најсветија жртва приноси и као онај митар из сванђелске приче понављај у себи: Боже, буди милостив мени грешнику!

4.

Чувај се као живе ватре смеха и разговора у цркви, јер тиме врећаш Бога; кроз то показујеш цркву као најсветије место, него и друге наводиш на грех и сметаш им да се моле. Пажљиво слушај шта се чита и пева и тиме душу насллађуј. А ако се твоја миса одвоји ма куд на другу страну, старай се да је вратиш, и да је упутиш да слуша песме и молитве којима се Бог слави тада ћеш са коришћу из цркве изићи.

5.

Долазећи у цркву опомени се и мртвих и мисли на твој дан, када ћеш и ти отићи у недра матере земље. Помоли се за мртве да им се Бог смиљује. Ово ће не само бити корисно за њих него и за тебе самог, јер и на тај начин показујеш љубав према својим ближњима. Мислећи на своју смрт усрдије ћеш са помолити Богу.

6.

Оно што си чуо у цркви, да се чита, пева или проповеда, труди се да испуниш и размишљај: на који начин. Јер иначе ћеш бити осуђен што знаш шта треба да чиниш, а ти то не чиниш. Благо онима који слушају реч Божију и држе је (Лука 2: 28). И децу своју и своје домаће учи да тако чине, па ћеш од Бога бити награђен.

Ако тако у цркву будеш одлазио и тако се будеш молио, ти ћеш корисно провести свој живот и наследићеш вечно Царство благодаћу и милошћу Господа Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа.

Прота Јанко Брежанчић

Захвалност издејлица

Србији

У часу кад су заједнички, оба
приносили жртву за одбрану међа,
у Каину плану завист, мржња, злоба,
заскочи подмукло и удари с леђа.
И поче да коле, убија и стреља —
свог брата Авела!

Породица, кућа, Црква и имање
Авељево све се ван закона стави,
и настаде палеж, рушење и клање,
цео народ један у црно се зави.
Као река крв се наша просу, проли —
о, како то боли!

У том нашем болу, страдању и јаду,
ојаћена срца и душе крваве,
погледасмо на Те, на једину наду
нашу преко Дрине, Дунава и Саве.
Погледасмо на те гладни, боси, голи —
о, како то боли!

Погледасмо на Те малаксали, пали,
бежећи од свега оног што се забило,
и ко јата густа ластавица мали'
падосмо на Твоје топло, меко крило.
А Ти нас обема рукама прихвати —
добра наша Мати!

Погледасмо на Те, а Ти у том часу,
осети све наше страдање, тегобу,
доброчинством сваким обдари нас, засу,
утеши, нахрани, одену и обу.
Са нама си заједно и Ти сузе лила —
Мајко наша мила!

О, Србијо, госпо, светитељског лица,
о, Србијо, наша најмилија мати,
чуј, ево из срца свију избеглица,
захвалност се ори и кличе: хвала Ти
за све што си нама дала и спремила —
Србијо премила!

ПРЕ ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА, када је окупатор поробио нашу земљу, њени издајници су у свом варварском бесу прогнали масе српског народа из западних крајева Југославије, палећи и затијући његова огњишта, уз масовне поколе недужног српског живља. Без и где ичега, но пресрећни што су спасли голе животе, ови напађени прогнаници, нашли су, с друге стране Дрине, мирно уточиште и топлину загрљаја Мајке, која је и сама била поробљена и осиромашена. Међу њима, преко 500 свештеника и њихових породица прихваћени су и разместени по парохијама на јужој територији окупиране и распарчане Србије (без Баната).

Тресије под Космајем

Манастири средњовековне Србије никад су увек подизани у плодним крајевима, као што је то случај са Дечанима, Жичом или онима који су зидани у долинама Јужне, Западне и Велике Мораве. Они су подизани врло често у забаченим крајевима, у пределима потпуно неприступачним — у местицима и крајевима погодним за „ћутање и тиховање” где би мир оних који су се Богу посветили био обезбеђен.

Један од таквих манастира је манастир Тресије који се налази у самом подножју Космаја, са његове стране, на извору потока Тресија, посвећен светом архистратигу Гаврилу.

Подигнут је крајем 14. и почетком 15. века. Подигао га је, по народном предању (писаних докумената нема), деспот Стефан Лазаревић, па се у окolini, понекад, зове и „Високи Стеван”.

У историјским изворима манастир се први пут помиње 1560. године, као манастир „Свети Арханђел” код села Неменикуће. На једном рукописном псалтиру манастира Хопова, који се налази у Хиландару, записано је 1641. године, да је поменути псалтир донет из манастира Тресије. Када је и којом приликом псалтир однет из Тресија, и предат на чување манастиру Хопово — поуздано се не зна. Можемо само претпоставити, када је манастир страдао од Турака у 17. веку, да су га његови монаси морали тада напустити и побећи у Срем, носећи са собом и део манастирских драгоцености, међу којима је био, свакако и овај псалтир. Сличну судбину су доживели и други манастири из околине Београда: Раковица, Винча, Сланци.

Године 1709. раковички монаси, на челу са игуманом Висарионом, обновили су манастир Тресије. О овоме сведочи натпис на камену, који је уградњен у данашњу манастирску цркву, лево од улазних врата у припрату, који гласи:

„Извољенијем Отца у поспешенијем Сина и совершенијем Свјатаго Духа обновије сеј свјати и божествени храм свјати сил бесилотни труdom и платоју игумана кир аци Висариона с братами от манастира зовом Раковица близ Белиграда. Јет 1709.”

Манастир се поново помиње 1732. године. Њега помиње и М. Видаковић у својој „Аутобиографији”, затим Ј. Вујић у свом „Путешествију по Сербији”, као и други писци, нарочито они који су се бавили проучавањем црквених споменика.

Како је некада ова света обитељ изгледала најбоље видимо из записа очевица Милована Видаковића, из књиге „Под страхом”, где каже да је било милина погледати манастирске зграде, воћњаке, винограде и др. Али турски зулум је све то уништио и са земљом сравнио. За све време од 500 година зулумима се не знавоше броја која чињаху над овом светом обитељи. Тако је она преживљавала своју бурну, мукотрпну и тешку историју: рушења, паљења, поколје монаха...

Преостали живаљ овога краја, затрејан светом вером, а помогнут Божјом благодаћу и заштитом св. Архијерета Гаврила, обнављао је ову светињу, која је безброј пута рушења, али у народној души није била никада порушена.

Трагедије и обнове овога манастира смењивале су се неколико пута.

Манастир Светог арханђела

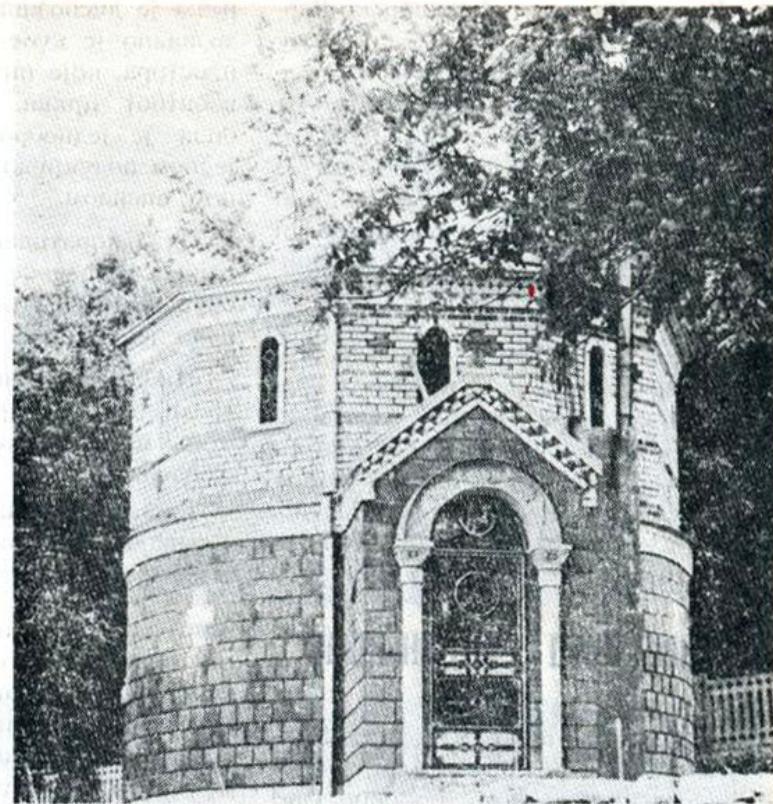
Гаврила
десно:
манастирска
капела;

Све то је било пре рушења, али и даље се може видети

да је ово место уједно и објект који се користи за промоцију

који је уједно и објект који се користи за промоцију

доле:
стара црква
којој је у обнови,
на жалост, изме-
њен веродостојни
првобитни изглед

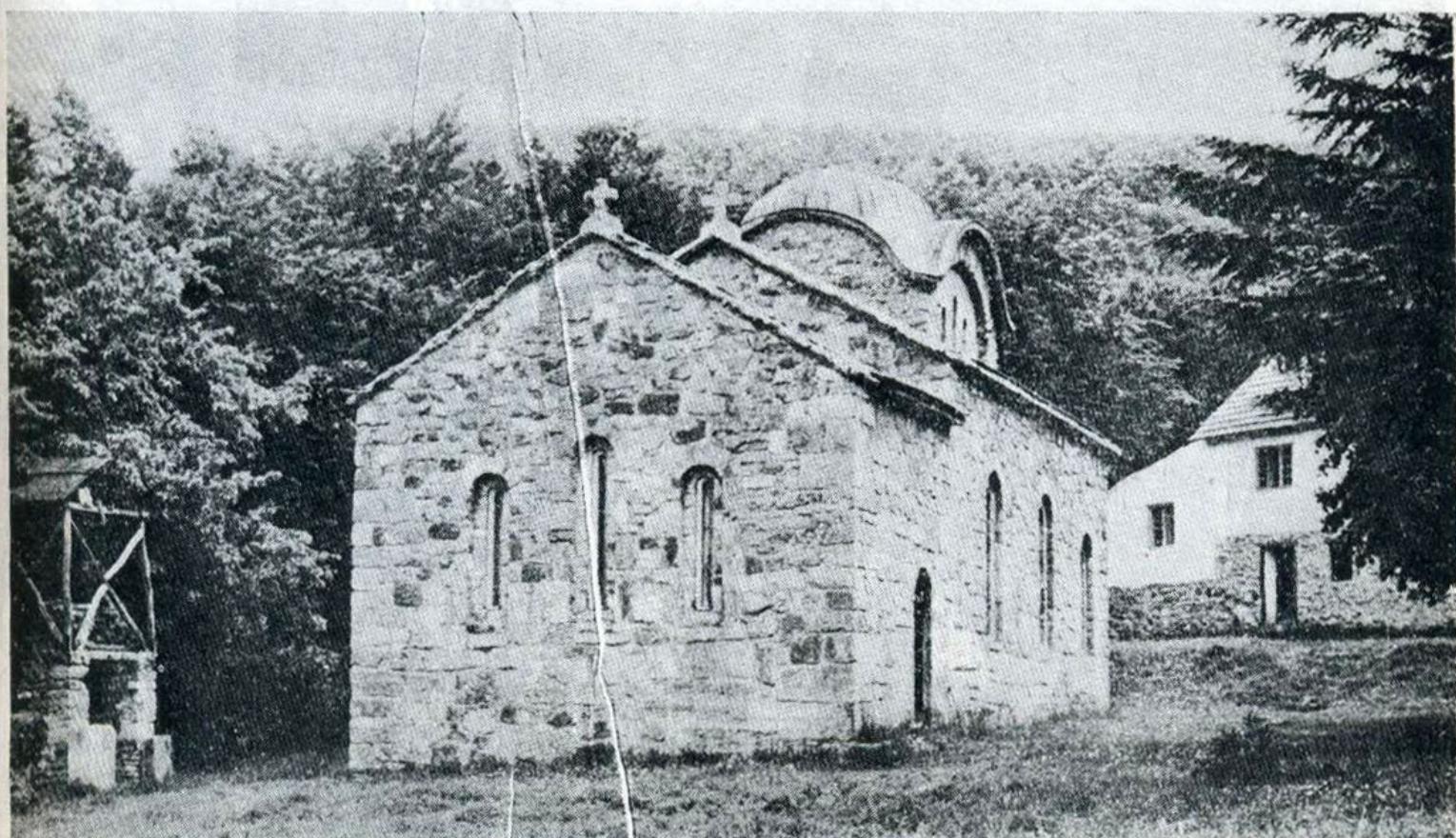
Како су грозно изгледала та рушења и поколји сведоче нам ови стихови:

„Јеванђеље свето спалише,
Крст са цркве земљи оборише;
Исцепаше свете слике бледе,
исекоше калуђере седе.”

А о рушењима и о њиховом изгледу, каже се:

„Кад ту стоје разбацане стене,
по којим' се дивља лоза пење.”

Последње рушење манастир је доживео у време Караборђевог устанка, када су Турци, повлачећи се, остављали за собом свуда пустоши. Тако порушише и манастир који је остао у рушењима више од једног столећа да чека дан свога востања.

Године 1936. патријарх српски Ђаривара покренуо је акцију за обнову манастира. Сазида храм, не стигавши да га заврши, као и конак. Наступио је кобна 1941. година, и све оста недовршено. И тако је остало све до 1950. године, када се вољом Божијом, а благословом епископа Валеријана, и трудом опданињег игумана Епифанија, обнови и ова светиња, и пете године би и освештена.

Црква манастира Тресије спада у групу средњевековних црквених споменика, која је у извесној мери везана за традицију рашке школе, и то у опу варојанту црквених грађевина са ојачавајућим луцима, а без кулоа. Приликом последње обнове измене-

њена је диспозиција основе цркве и дозидано је кубе изнад централног простора, које није постојало на првобитној цркви. Првобитна црква била је једнобродна грађевина са једном полуокружном, споља тространом, апсидалом.

Од декоративних елемената некадашње грађевине једино је до данас очувана једна розета од камена, и то врло једноставна.

Иконостас је израђен у време по следње обнове цркве. Од инвентара старе манастирске цркве није никшта сачувано.

Економски, манастир Тресије није у завидном положају. Братство ове

свете обитељи је врло мало: један јеромонах и два старија монаха. Издржавају се, поред економије, углавном, од прилога и посетилаца. Београђани веома поштују и посећују овај манастир који се налази у дивној природи омиљеног им Космаја.

Иначе манастир Тресије окупља највише посетилаца о храмовој слави на Дај св. архијерета Гаврила (26. јула), и 19. септембра када се празнује Чудо св. архангела Михаила.

Манастир Тресије позива!

Протонамесник
Драгослав М. Степковић

Епископ Сава у Лужници

На петнаестом километру пута Крагујевац — Топола, на његовој левој страни, налази се село Лужница. Ове године, на празник Оџева, преосвећени владика Сава учињио је канонску посету овој парохији и служио Свету архијерејску литургију у Лужничкој цркви.

Иако је то зимско време, дан је био сув и не тако хладан. Лужничани су дошли пре 8 сати у цркву да до-

чекају свога Архијереја, који је стигао тачно у 8 часова. Пред црквеном капијом три девојчице у живописној шумадијској ношњи, предале су Епископу букет каранфила и пожелеле му добродошлицу. На улазним вратима храма, надлежни парох о. Милорад Вуловић, поздравио је у име својих парохијана, свога Архијереја.

Свету литургију са епископом слујила су четворица пароха крагујевачких са ђаконима. На Литургији су навале сестре манастира Гричанице.

У току Литургије верницима села Лужница обратио се преосвећени епископ Сава, изразивши своју радост, што је Лужничка црква, на овај дан, пунна народа Божијег, а посебно младих. На крају своје проповеди Владика је позвао све присутне да чувају своју веру, па да је и млађима као завештање оставе.

После заједничког ручка око 14 часова, уз звуке звона, испраћен од домаћина, Владика је кренуо за своју резиденцију у Крагујевац, носећи са собом лепе утиске ове посете.

Светосавска прослава у Крагујевцу

У граду Крагујевцу се у великом броју одржавају верски обичаји и црквени обреди. Доказ за то су већи црквени празници, када су обе крагујевачке цркве — Саборна и Стара, пуне благочестивог народа Божијег. Изузетна посета светим храмовима у Крагујевцу бива редовно о Богојављењу затим храмовој слави, Великим Петком, Васкрсом и др. празницима. Тада су не само цркве, већ и црквене порте мале на приме све оне, који би хтели да се Богу помоле, духовно напоје и освеже светим богослужењем уживавајући у његовом благољепију.

Ништа мањи скуп верних свих узраста а нарочито деце бива и на св. Саву, првог и правог српског просветитеља, учитеља, и научитеља. О том нашем највећем националном празнику бива особито славље. Сваке године по броју верних и деце, по одупчењу и духовној и телесној радости то наше славље у Крагујевцу бива све веће и веће. Почетак и ове године за нас је био значајан. После великих Господњих празника дошао је и Свети Сава. Тога дана служена је свeta архијерејска литургија, коју је служио епископ шумадијски Сава уз саслужење крагујевачких свештеника. Њу је увеличало и складно појање хора Хришћанске заједнице у Крагујевцу. На крају свете Литургије пререзан је славски колач. Колач су окретала многобројна деца, деца која су се окупила баш тога дана у светом храму да заблагодаре Богу, преко светог Саве, свог патрона, за све оно што им је дотле подарио. У исто време да му принесу молитву за даљи успех у сваком добром послу, како у школи тако и у свакодневном животу.

По свршетку свете литургије приређен је светосавски програм, који се састојао из разних рецитација, рецитала и лепих духовних песама, а све у част Светог Саве, тог неуморног духовног вође и генија српског рода. Програм прославе је завршен певањем светосавске Химне од све присутне деце, уз дириговање мале Милене. Домаћин славе и црквена општина поделили су свој деци пригодне поклоне. По завршетку свега приређено је послужење за све присутне. Учесници ове прославе задовољни су свим што су чули видели и доживели отишли су својим домовима освежени и поткрепљени благодарни Светом Сави што још увек живи његова слава, а то је уједно и слава целокупног нашег народа.

Радован Ж. Чапчаревић, свешт.

„Ако Господ хтедне живећемо и учинићемо ово“

(Из Посланице
св. апостола Јакова 4:15.)

22. марта — Друга недеља поста

ДУХОВНИ КОНЦЕРТ У СОПОТУ у 4 часа после подне.

Пева Свештенички хор шумадијске епархије. Проповеда свештеник Слободан Пантић.

Проповеда епископ Сава.

7. априла — Благовести

СЛАВА МАНАСТИРА БЛАГОВЕШТЕЊА код Страгара.

Литургија почиње у 8,30 часова.

СЛАВА МАНАСТИРА ДИВОСТИНА код Крагујевца.

Литургија почиње у 9,00 часова

12. априла — Пета недеља поста

ДУХОВНИ КОНЦЕРТ У МЛАДЕНОВИЦУ у 4,00 часа после подне.

Пева Свештенички хор шумадијске епархије. Проповеда свештеник Слободан Пантић.

18. априла — Врбица

ВРБИЦА У КРАГУЈЕВЦУ у Саборној цркви у 4,30 после подне.

Светоуспенски
храм у Крагујев-
цу —
Саборна црква
Шумадије

у Старој цркви почиње у 3,00 ч.
ујутро а после јутрења I ЛИТУРГИЈА

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА

у Саборној цркви почиње у 9,00
ч. ујутро

II СВЕТА ЛИТУРГИЈА

у Старој цркви почиње у 8,30 ч.
ујутро

ПАСХАЛНО ВЕЧЕРЊЕ

са читањем Еванђеља на разним језицима у обе цркве почиње у 5,00 ч. по подне.

27. априла — ДРУГИ ДАН УСКРСА

СВЕТА ЛИТУРГИЈА

у Саборној цркви почиње у 9,00
ч. ујутро

АРХИЈЕРЕЈСКА СВ. ЛИТУРГИЈА

у Старој цркви почиње у 8,30 ч.
ујутро.

19. априла — ЦВЕТИ

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У КРАГУЈЕВЦУ у Старој крагујевачкој цркви у 8,30 часова.

ДУХОВНИ КОНЦЕРТ У ВАРВАРИНУ у 4,00 часа после подне.
Пева свештенички хор шумадијске епархије. Проповеда протонамесник Драгослав Степковић.

РАСПОРДЕД БОГОСЛУЖЕЊА У КРАГУЈЕВЦУ У САБОРНОЈ И СТАРОЈ ЦРКВИ У ТОКУ СТРАСНЕ И СВЕТЛЕ СЕДИЦЕ:

23. априла — ВЕЛ. ЧЕТВРТАК БДЕНИЈЕ

у Саборној цркви у 6,00 часова по подне
у Старој цркви у 5,30 часова по подне

24. априла — ВЕЛ. ПЕТАК

ЦАРСКИ ЧАСОВИ

у Саборној цркви у 7,30 часова
ујутро

у Старој цркви у 7,00 часова
ујутро

Вечерње — ИЗНОШЕЊЕ ПЛАШТАНИЦЕ

у Саборној цркви у 3,00 часа по подне
у Старој цркви у 3,00 часа по подне

ОПЕЛО ХРИСТОВО — Статије
у Саборној цркви у 9,00 часова
увече

у Старој цркви у 7,00 часова увече

25. априла — ВЕЛ. СУБОТА

ЛИТУРГИЈА СВ. ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГ

у Саборној цркви у 9,00 часова
ујутро
у Старој цркви у 7,00 часова
ујутро

26. априла — ВАСКРСЕЊЕ

ВАСКРСЕЊЕ — јутрење
у Саборној цркви у поноћ (12,00 ч. увече у суботу 25. априла).

ГОДИНА III
Каленић 14 (2/1981)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић”, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић”
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић”,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7000 примерака

Цена: 10.— д. по примерку

Годишња претплата 60,00 д. а за иностранство: 12 америч. долара